

โครงการตำราเรียน สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

ชื่อหนังสือ   ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย
เรียบเรียงโดย   กฤษณา วิเชียรเพชร
ราคา   53 บาท
จัดพิมพ์จำหน่ายเมื่อ   ตุลาคม 2553

ติดต่อสั่งซื้อได้ที่   สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

45, 47 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน
เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทร. 0-2433-7755-7, 0-2433-7704-6 แฟกซ์. 0-2433-7703

ธนาคารที่ส่งจ่าย   ปณ. พระปิ่นเกล้า ในนาม หจก. สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
บรรณาธิการ   พรทิพย์ แพงสุด
ปก/รูปเล่ม   ฝ่ายศิลปกรรม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

เนื้อหา รูปเล่ม และภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
ห้ามคัดลอก ยกเว้นได้รับอนุญาต

พิมพ์ที่ หจก. สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

เลขที่ 52 หมู่ที่ 4 ถนนศาลายา-บางภาษี ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทร. 0-3429-8288-91 แฟกซ์. 0-3429-8292

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายปราโมทย์ เนาวประทีป

website : www.physicscenter.com

e-mail : sales@physicscenter.com

คำนำ

หนังสือ **ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย** เล่มนี้ ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ โดยแยกเนื้อหาประวัติศาสตร์ออกจากกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อย่างเด่นชัด เพื่อเสริมสร้าง ความภูมิใจในความเป็นเอกราชของชาติ และจะได้ประพุดิตนให้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป

อนึ่งปัจจุบันนี้การเรียนประวัติศาสตร์ไม่ได้เน้นการท่องจำหรือให้นักเรียน เรียนรู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องการให้นักเรียนสามารถ วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1. การตั้งหัวข้อที่จะศึกษา 2. การรวบรวมหลักฐาน 3. การวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของหลักฐาน 4. การเลือกสรรและจัดความสัมพันธ์ของข้อมูล 5. การนำเสนอข้อมูลหรือการสังเคราะห์ข้อมูล ทั้งหมดนี้เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ความรู้ ที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สมดังเจตนารมณ์ของหลักสูตรตามสมควร

ด้วยความปรารถนาดี

กฤษณา วิเชียรเพชร

คำนำสำนักพิมพ์

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบันนี้ ตาม สาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ไม่ได้เน้นการท่องจำหรือให้นักเรียน เรียนรู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องการให้นักเรียนสามารถ วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือ โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้เช่นเดียวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะได้มีทักษะตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่จะสืบค้นเรื่องราวความเป็นมา ของชุมชน และประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์ได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชานี้ จึงมอบหมายให้ อาจารย์กฤษณา วิเชียรเพชร จัดทำหนังสือเสริมประวัติศาสตร์สมัยต่างๆ ขึ้น โดยเนื้อหาแต่ละสมัยจะมีสาระครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในสาระประวัติ- ศาสตร์อันได้แก่ ช่วงเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ใน การสืบค้นเรื่องราวความเป็นมาของชาติไทย ประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคแต่ละสมัย เหตุการณ์สำคัญและบุคคลสำคัญ การตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตของไทยและ ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งมีกิจกรรมการเรียนรู้และแบบทดสอบที่หลากหลายพร้อมเฉลย แยกเล่มไว้ให้นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องได้ด้วยตนเอง

สำนักพิมพ์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะอำนวยความสะดวกให้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้เป็นอย่างดี

ฝ่ายวิชาการ
สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์

สารบัญ

เรื่องที่ 1	การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย	8
เรื่องที่ 2	พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย	14
เรื่องที่ 3	การเมืองการปกครองสมัยสุโขทัย	25
เรื่องที่ 4	ลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย	35
เรื่องที่ 5	สังคมและวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย	45
เรื่องที่ 6	ความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยสุโขทัย	57
เรื่องที่ 7	ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย	65
เรื่องที่ 8	ความเสื่อมอำนาจของสุโขทัย	73

ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย

▲ แผนผังสาระการเรียนรู้

▲ ตัวชี้วัด

1. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป (มฐ.ส4.3)
2. บอกประวัติและผลงานของกษัตริย์สุโขทัย (มฐ.ส4.3)
3. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองอาณาจักรสุโขทัย (มฐ.ส4.3)
4. อธิบายสังคมและวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย (มฐ.ส4.3)
5. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยสุโขทัยที่นำภาคภูมิใจและควมค่าแก่การอนุรักษ์(มฐ.ส4.3)
6. บอกความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยสุโขทัย (มฐ.ส4.3)
7. บอกความเชื่อมโยงในสมัยสุโขทัย (มฐ.ส4.3)

ประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ขอมซึ่งปกครองดินแดนบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเริ่มเสื่อมอำนาจ คนไทยที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของขอมจึงคิดตั้งตัวเป็นอิสระ

▲ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

ก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย เมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัยมีเจ้าเมืองปกครอง มีพระนามว่า พ่อขุนศรีนาวนำถม เมื่อสิ้นรัชกาล “ขอมสบาดโขลญลำพง” ได้นำกำลังเข้ายึดเมืองสุโขทัยไว้ แต่มีผู้นำคนไทย 2 คน คือ พ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ร่วมมือกันขับไล่อำนาจขอมออกไป โดยพ่อขุนบางกลางหาวได้รับการสถาปนาให้เป็นกษัตริย์ครองเมืองสุโขทัยในปี 1792 ทรงมีพระนามว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงแห่งกรุงสุโขทัย

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

1. ปัจจัยภายใน

1.1 มีผู้นำที่เข้มแข็ง ได้แก่ พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด และพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง

1.2 บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์ เมืองสุโขทัยเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเกษตร

1.3 รักความเป็นอิสระ คนไทยมีนิสัยรักอิสระไม่ชอบให้ผู้ใดกดขี่ข่มเหงบังคับ

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 ขอมมักจะรุกราน และแผ่อำนาจเข้าไปในอาณาจักรอื่นๆ ต้องทำสงครามรบพุ่งเป็นระยะเวลายาวนาน

2.2 การที่ขอมขยายอาณาเขตออกไปไกล ทำให้ไม่สามารถรักษาอำนาจไว้ได้อย่างถาวร

2.3 การสร้างปราสาทหรือเทวสถานไว้ประดิษฐานศิวลึงค์ เพื่อการบูชา และการสร้างสาธารณูปโภคของกษัตริย์แต่ละพระองค์ก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้ขอมเสื่อมอำนาจเพราะต้องใช้แรงงาน

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เรื่องที่

1. ให้นักเรียนอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้ พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ

1. การสถาปนา หมายถึง .....
ตัวอย่างข้อความ .....
2. สุโขทัย หมายถึง .....
ตัวอย่างข้อความ .....
3. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ หมายถึง .....
ตัวอย่างข้อความ .....
4. พ่อขุนผาเมือง หมายถึง .....
ตัวอย่างข้อความ .....
5. ขอมสวาดโฆลญล่ำฟง หมายถึง .....
ตัวอย่างข้อความ .....

3. ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เครื่องสังคโลกมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของสุโขทัยอย่างไร

.....

.....

.....

2. อาชีพที่ประชาชนส่วนใหญ่ยึดเป็นหลักในสมัยสุโขทัยคืออะไร เหตุใดประชาชนส่วนใหญ่จึงยึดอาชีพนี้

.....

.....

.....

3. สมัยสุโขทัยมีการค้าขายกับประเทศใด สินค้าออกและสินค้าเข้าสุโขทัยที่สำคัญมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. มีปัจจัยสำคัญอะไรบ้างที่ทำให้สุโขทัยเป็นปึกแผ่นและมีคนไปตั้งบ้านตั้งเมืองจนมั่นคง

.....

.....

.....

4. ให้นักเรียนเติมคำหรือข้อความสั้นๆ ลงในช่องว่าง

1. อาชีพหลักของประชาชนที่ทำให้เศรษฐกิจของสุโขทัยเจริญก้าวหน้า คือ

.....

2. บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอะไรที่ใช้เป็นแหล่งเพาะปลูกได้ดีในสมัยสุโขทัย

.....

3. พิษเศรษฐกิจที่ประชาชนนิยมปลูกกันมากในสมัยสุโขทัย .....

4. เมืองที่ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการผลิตเครื่องสังคโลกในสมัยสุโขทัย .....

5. การค้าขายแบบเสรีในสมัยสุโขทัยมีลักษณะสำคัญ คือ .....

6. การค้าขายภายในอาณาจักรสุโขทัยส่วนใหญ่จะมีการติดต่อกันทางใด .....

7. สินค้าส่งออกในสมัยสุโขทัย ได้แก่ .....

8. สมัยสุโขทัยเบี้ยซึ่งเป็นเงินที่มีค่าน้อยที่สุดทำจากอะไร .....

9. เส้นทางน้ำที่ใช้ทำการค้ากับต่างประเทศในสมัยสุโขทัยส่วนใหญ่จะลำเลียงสินค้าส่งออกสู่ทะเลที่ไหน .....

10. วัสดุก่อสร้างที่ผลิตในสมัยสุโขทัย ได้แก่ .....

กิจกรรมพัฒนาการคิด

1. ให้นักเรียนพิจารณาภาพเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของอาณาจักรสุโขทัยแล้วแสดงทัศนะลงในพื้นที่ที่เว้นไว้ให้

1.

เตาเผาทุเรียน

ภาพนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิตและการปกครองอาชีพของชาวสุโขทัยดังนี้

.....
.....
.....

2.

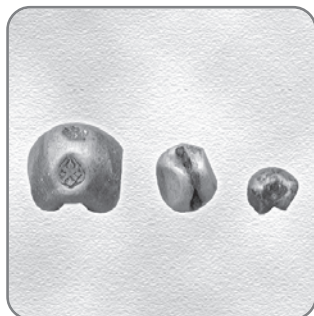

เครื่องสังคโลก

สินค้าประเภทนี้มีความสำคัญเพราะ

.....
.....
.....

3. ภาพนี้สะท้อนถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอาณาจักรสุโขทัยดังนี้

เงินพดด้วง

.....
.....
.....
.....